

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

 Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Hankkeen rahoittajana toimivat
Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä
Työ- ja elinkeinoministeriö osana
Talent Boost -toimenpideohjelmaa.

TOKASA

Toiminnallisesti kaksikielinen
sairaanhoitajakoulutus -hanke

 Metropolia

 Tampereen ammattikorkeakoulu

Työpaikkaohjaajien koulutuswebinaari
15.11.2022 Päivi Suominen-Tontti

Kielitietoisuus ja selkeäkielisyys harjoitteluohjauksessa

Mitä kielitietoisuus on?

- Ymmärrystä kielen keskeisestä merkityksestä
  - oppimisessa
  - vuorovaikutuksessa
  - yhteistyössä
  - identiteettien rakentumisessa ja
  - sosiaalistumisessa yhteiskuntaan (valta, päätöksenteko, ystävyyssuhteet)

(POPS 2014.)

Mitä kielitietoisuus on?

- ymmärrystä siitä, että kieli, kulttuuri ja identiteetti ovat erottamaton kokonaisuus
- kielellisen moninaisuuden arvostamista → monikielisyden ja kulttuuri näkeminen opiskelijan vahvuutena.

- kielenoppimisen prosessin ymmärrystä ja tuen tarjoamista kielenoppijoille, varsinkin alkuvaiheessa puhukumppanin rooli on tärkeä.
- pedagogista osaamista → ohjausosaamista
- kielen vuorovaikutusluonteen ymmärrystä.
- opiskelijan oman kielivarannon hyödyntämistä opittavissa asioissa.

- ymmärrystä vieraan kielen oppimisprosessista ja käsitystä erilaisista kielenoppimisen tavoista ja tavoitteista.
- **kykyä ymmärtää työtehtävien kielellisiä vaatimuksia.**

- **kykyä ohjata, kääntää ja ohjeistaa tehtävät perusteellisesti ja selkeästi.**

(Lucas & Villegas, 2011; 2013, lähde: DivEd.fi/en/)

Kielen roolin ja merkityksen eri ulottuvuudet

- Kielellä, kielitaidolla ja kielikäsitteillä monia merkityksiä ja suuri vaikutus:
  - **Konkreettinen taso:** Tiedonvaihto, yhteinen ymmärrys, työn sujuminen
  - **Valintoja:** Miten sanallistamme asioita? Miten puhutaan ja kirjoitetaan? Millaista on ammattikieli- ja slangia? Mistä ei puhuta? Millä kielellä puhutaan? Voidaanko käyttää monia kieliä? Missä tilanteissa ja kuka käyttää kieltä?
  - **Vaikutukset:** Työssä/opinnoissa viihtyminen, hallinnantunne, jaksaminen, ystävyysuhteet, roolit ja identiteetti, työnsaanti ja uralla eteneminen
  - KOTOUTUMINEN SUOMEEN JA MOTIVOITUNUT TÖNTEKIJÄ SUOMALASEEN TYÖPAIKKAAN?
  - **Vallankäyttö, päätöksenteko ja määritelmät:** Millainen kielitaito on riittävä. Keneltä sallimme minkäkin tasoista suomen kieltä?

Kielen roolin ja merkityksen tunnistaminen

Virallisia määritelmiä ja mittareita kielitaidosta

Esim. Valvira kuvaa terveydenhuollon ammattihenkilön kielitaidon näyttämistä seuraavasti:

”**Riittävän kielitaidon** voit osoittaa esim. seuraavasti:

Valtionhallinnon kielitutkinto tai yleinen kielitutkinto. Valtiohallinnon kielitutkinnosta vaaditaan vähintään tyydyttävä taitotaso kaikilta osa-alueilta

ja yleisestä kielitutkinnosta vähintään keskitason tutkinto (tasot 3–4) kaikilta osa-alueilta.

TAI suomen kielellä suoritettut opinnot ks. Tarkemmin [Kielitaito – Valvira](#) ----

TAI

- Kielitaidon voit osoittaa myös työnantajan antaman lausunnon perusteella.
  - Lausunnossa pitää olla seuraavat tiedot:
    - työpaikka ja työskentelyaika
    - työtehtävät
    - arvio suullisen ja kirjallisen kielen taidoista sekä puheen ja tekstin ymmärtämisestä.
    - Lausunnon antajan pitää olla henkilö, joka on voinut arvioida sinun kielitaitoasi käytännössä. Valvira arvioi tapauskohtaisesti selvityksen.

(Valvira 2021.)

Kielitestit, kielitaitotasot ja kielen opetus

- Yleinen kielitutkinto (perus- keski- ja ylin taso) ja eurooppalainen viitekehys (A1.1. - C1.2) ovat standardoituja mittareita ja kuvauksia, joilla yleistä kielitaitoa voidaan kuvata ja mitata.
- TOKASA-ryhmän opiskelijoilla on ollut mahdollisuus aloittaa opinnot ilman suomen kielen taitoa.
- Esim. TAMKissa suunnitteilla olevan yleisen kielitaidon koulutuspolun käytyään opiskelijalla on tavoitteenaan saavuttaa toimiva yleinen peruskielitaito (yleinen kielitutkinto keskitaso (= B1.1) noin kolmessa vuodessa, jos opinnot ovat englanniksi.
- TOKASA-ryhmälle suomen kielen oppimista painotetaan ja kieltä integroidaan ammattiopintoihin.
- Kaikki eivät aloittaneet alusta, osalla on jo ainakin lähes Valviran vaatima taso. Ammattisanasto voi silti puuttua.
- Esimerkkejä kielitaitotasosta:

[kielitaidon tasojen kuvausasteikko.pdf \(oph.fi\)](#)

Tärkeää huomata, että harjoitteluun tullaan hyvin eri kielitaidoilla. Valviran tavoite voi olla saavutettu tai vähintään kolmen vuoden päässä.

Harjoittelu antaa aidon kielenoppimisympäristön kaikilla kielenoppimisen tasoilla ja mahdollisuuden oppia työssä tarvittavaa kieltä!

Suomen kielen oppiminen TOKASA-ryhmissä

- Koulutuksen aikana tavoitteena on, että suomen kieli vahvistuu, jotta valmistumisvaiheessa suomen kielen taso on sairaanhoitajan ammatin vaatimalla tasolla, ja opiskelijalla on valmiudet työskennellä suomalaisessa terveydenhuollossa.
- Tutkintoon (210 op) kuuluvat
  - Suomi toisena kielenä (S2)-opintoja 20 - 23 op
  - Yleistä suomen kieltä tarjolla 2 x 5 op:n kurssia, lisäksi hoitotyön suomea ja S2-integrointi hoitotyön kursseihin.
    - Opiskelijoille suunnitellaan oma kieli-HOPS lähtötaitotason mukaan.
    - Suomen kielen taitotasoa testataan koulutuksen aikana. Lähtötason testaus Testipisteen standardoidulla testillä.
  - Ryhmissä suomen kielen osaaminen hyvin erilaista (alkeisopiskelijoista lähes C-tasoon)
  - Opetusta joudutaan soveltamaan paljon ryhmän sisällä, jos tarjolla ei ole erilaisia tasoryhmiä.
  - Opiskelijoiden lähtökohdat oppia kieltä ovat erilaiset.
  - Tarvittaessa opiskelija ohjataan osallistumaan suomen kielen lisäopintoihin, jotka eivät kuulu tutkintoon
  - S2-opettajat tiiviisti mukana hankkeessa ja opetuksessa
- Sairaanhoitajakoulutuksen kaikkiin opintoihin integroitu suomen kielen oppiminen: teoriat, pienryhmätyöskentely, simulaatiot, harjoittelu, opinnäytetyö

Mitä kielitietoisuus on käytännössä?

- Kielen huomioimista ammatillisessa kielenkäytössä
  - Ammatilainen tuntee oman alansa parhaiten – jokainen ohjaaja tukee myös oman alansa kielen oppimista ja osaamista.
  - Oman alasi ammattilaisena ja tuntijana ohjaat osaltasi myös työssä tarvittavan kielen oppimista: tekstien lukemisstrategioita, kirjoittamista, keskustelua ja keskeisten asioiden hahmottamista.
  - Monikielisyys on rikkaus –voidaan tarkastella kielten eroja ja yhtäläisyyksiä → oman äidinkielen ”kuljettaminen” englannin ja suomen rinnalla.
  - [kielitietoinen opiskelijaohjaus](#) (TOKASA-video)

Miten huomioin kielen?

- Ohjaajan kannattaa miettiä omat lähtökohtansa ja taustansa sekä asenteensa kielenoppimiseen.
  - Mitä kieliä osaan?
  - Mitä kielen osaaminen tarkoittaa?
  - Miten olen itse oppinut vieraita kieliä?
- Keskeistä on halu pohtia kielellisiä ilmiöitä yhdessä opiskelijoiden kanssa.
- Kielitietoisuus ei periaatteessa vaadi meiltä mitään uutta, vain halua ymmärtää ja tulla ymmärretyksi vuorovaikutustilanteessa.

Kuvio 1: Kieliprofiili. (Inha K., Halvari A., Nummela Y., Mattila P., Sigvart, S. 2021)

Miten huomioin kielen ohjauksessa?

- Tutustu opiskelijaan (kielikeskustelu, vapaamuotoiset tilanteet)
- Varaa aikaa
- Varmista ymmärrys
  - Käytä selkokieltä: helppoja ja tuttuja sanoja sekä yksinkertaisia lauserakenteita.
  - Muista toistamisen tärkeys. Jos ymmärrystä ei synny, voi yrittää selittää toisella tavalla, myös suomeksi tai jollain toisella yhteisellä kielellä.
  - Esitä tarkkoja varmistuskysymyksiä: mitä, kuka, missä? (Vältä kyllä/ei-kysymyksiä).
  - Pyydä opiskelijaa kertomaan asia omin sanoin.
  - Jos et ymmärrä opiskelijaa, ilmaise se suoraan.
  - Kirjoita tai piirrä, käytä kuvia.
  - Käytä mieluiten positiivista ohjeistusta. (vrt. Käytä maskia, kun työskentelet potilaan kanssa./Älä mene potilaan luo ilman maskia.)
  - Tiedosta kuvakielisyys, huumori, puhekieli, ammattislangi jne. Huom!! Lainasanat auttavat usein ulkomaalaistaustaista puhujaa.
  - Luo rutiineja.

Miten huomioin kielen työtavoissa?

- Pienryhmä- ja parityöskentely
  - mahdollistaa vuorovaikutuksen, merkityksistä neuvottelun, vertaistuen ja vertaisoppimisen
- Keskustelut
  - oppimisen rakentaminen opiskelijan aiempien taitojen, tietojen ja kokemusten varaan.
  - Pienet välitavoitteet. Keskittyminen joihinkin olennaisiin tai muuten kehitettäväksi sovittuihin asioihin.
  - **Rohkaise käyttämään suomea**, vaikka se on aluksi vaikeaa. Eri tilanteet: potilaiden kanssa, tiimissä jne. **Muistuta muistiinpanoista, oman sanaston keräämisestä, käytä omia keinoja luovasti.**
  - Kieliä voi vuorotella: Opiskelija ehkä kysyy englanniksi, yritä aluksi vastata suomeksi.
  - Selitä ja avaa sanoja suomeksi. Kielestä puhuminen on arvokasta!
- Ohjeiden ja muun kirjallisen materiaalin avaaminen
  - vaikeat rakenteet, suomen kielen opettajien apua voi käyttää tässä
- kuvat ja videot

Kiinnitä huomiota

- Jäsentelyyn ja rajaukseen, karsi kaikki turha asia pois.
- Mitä tietoja lukijalla on aiheesta jo ennalta?
- Sijoita tuttu asia lauseen alkuun, uusi lauseen loppuun.
- Kiinnitä asia aikaan ja paikkaan.
- Hyödynnä toistoa.
- Käytä myönteistä kieltä.

Kiinnitä huomiota

- Sanastoon: sanojen pituus, yleisyys, vaikeustaso
- Kielen rakenteet: ei lauseenvastikkeita, vaan sivulauseita; nominien taivutuksessa yleisemmät sijamuodot; vältettävä potentiaalia, konditionaalia ja pluskvamperfektiä.
- Lauserakenteeseen: lauseen pituus, määreiden runsaus, lauseenvastikkeet, sivulauseiden määrä, tekstin sidosteisuus
- Typografinen luettavuus: palstan leveys, rivin pituus alle 60 merkkiä, riviväli, kirjasintyyppi, kuvitus, kappalejako ja taitto.

- [Opiskelijan rohkaiseminen suomen kielen käyttämiseen, Tokasa-video](#)
- [Sakky Amoshanke pikaopas A5 4siv.indd](#)
- [\(478\) Kielitietoisuus - Jenni Alisaari - YouTube](#)

Selkokielisyydestä ja kielitietoisuudesta on hyötyä kaikille!

Tutustu selkokieleen käytännössä kuuntelemalla selkokieliset uutiset

[Yle Uutiset selkosuomeksi](#) | [Yle Uutiset](#) | [yle.fi](#)

[Papunet](#) | [Selkeää ja saavutettavaa viestintää](#)

Lisää lukemista

[Tietoa selkokielisyydestä](#)

[Selkokieli – Opin portailla \(diak.fi\)](#)

[Selkokeskus – suomeksi » Työelämäsanastoa selkokielellä](#)

Selkokielistä materiaalia tehdään koko ajan lisää ja siitä myös palkitaan

[Pertti Rajala palkittiin elämäntyöstään selkokirjalijana](#) | [Yle Uutiset](#)

[Kehitysvammaliitto » Satakunnan sairaanhoitopiiri on Vuoden selväsana](#)

[Virallinen selkotunnus maahanmuuttajien oppaalle](#) | [Sataedu](#)

Päivi Suominen-Tontti 15.11.2022

Materiaalia kotoutumisen tueksi

- [Guide for International Researchers and Their Families \(office.com\)](https://office.com)
- [kotoutumiskaari \(su\).pdf \(punainenristi.fi\)](https://punainenristi.fi/kotoutumiskaari-su.pdf)
- muilla kielillä (ruotsi, englanti, venäjä, arabia, somali, ranska) löytyy tästä + esittelyvideo:
[Kotoutumiskaari | RedNet \(punainenristi.fi\)](https://punainenristi.fi/kotoutumiskaari-rednet)

Lähteet

- DIVEd. n.d. Diversity in Education -hankkeen verkkosivut. Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos. Viitattu 15.11.2022. [What is DivED? - DIVED](#)
- Inha, K., Halvari, A., Nummela, Y., Mattila, P., Sigvart, S., Kieliprofiili. Opetushallituksen verkkosivut: <https://www.oph.fi/fi/kieliprofiili>. Julkaistu: 8.3.2021. Viitattu: 15.11.2022.
- Koskinen, T. 2012-2013. Selkokielen käyttö opetusmateriaaleissa ja opetuksessa. Opas opettajalle. Väylä-hanke 2012-2013. Luettu 3.5.2021. Lapin ammattiopisto. <https://docplayer.fi/19297536-Lapin-ammattiopiston-aikuisopinnot-selkokielen-kaytto-opetusmateriaaleissa-ja-opetuksessa-opas-opettajalle-vayla-hanke-taina-koskinen-2012-2013.html>
- Kieli- ja kulttuuritietoinen työpaikka. Pikaopas sujuvaan arkeen. N.d. AMOS- Ammattiosaajat maailmalta -ESR-hanke. Savon ammattiopisto. Viitattu 15.11.2022. [Sakky Amoshanke pikaopas A5 4siv.indd](#)
- Leskelä, L 2019. Selkokieli. Saavutettavan viestinnän opas. Kehitysvammaliitto ry.
- POPS 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Opetushallitus.
- Sainio, A. 2002. Mitä on selkokieli? Kielikello 3/2002. Viitattu 3.5.2021. <https://www.kielikello.fi/-/mita-on-selkokieli->
- Selkokeskus 7.9.2020. Mitä on selkokieli? Julkaistu 7.9.2020. Viitattu 2.5.2021. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/>
- Selkokeskus 2.9.2016. Selkokieli puheessa ja vuorovaikutuksessa. Viitattu 2.5.2021. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/selkokieli-vuorovaikutuksessa/>
- Valvira 2021. Kielitaito. Verkkosivu. Päivitetty 25.10.2021. Viitattu 15.11.2022. [Kielitaito - Valvira](#)
- Virtanen, H. (toim.) 2002: Selko-opas. Tampere
- Virtanen, H. 2009. Selkokielen käsikirja. Tampere

Kielitietoisuuden käsitteen avaamisessa on käytetty ja muokattu Ella Hakalan ja Mari Tourosen aikaisemmin TOKASA-hankkeessa muokkaamia dioja.

Laajempi opiskelumahdollisuus

TOKASASSA tarjolla myös laajempi opintokokonaisuus, jossa mahdollisuus AMK-opintopisteisiin.

Kielitietoisuus opiskelijan harjoittelun ohjauksessa (0,5 op = 13,5 tuntia opiskelijan työtä)

3.1 Kotoutuminen ja kielitaidon kehittyminen

Opintokokonaisuuden tavoitteena, että osallistuja osaa

- ottaa huomioon opiskelijan kotoutumisen vaiheen vaikutuksen kielitaitoon ja oppimiseen.
- ottaa huomioon, että kaikilla opiskelijoilla on oma tapansa ja valmiutensa oppia uutta kieltä.
- tunnistaa ja löytää keinoja, joilla opiskelija voi kehittää kielitaitoaan omalta tasoltaan.
- tiedostaa uuden kielen oppimisen prosessimaisuuden.
- olla kiinnostunut opiskelijan omasta tarinasta ja kuulumisista.

3.2. Selkeä ilmaisu, selkokieli ja kielitietoisuus harjoitteluohjauksessa

Tavoitteena, että osallistuja osaa:

- tunnistaa kielen ja kielitaidon suuren vaikutuksen sekä käytännössä että laajempaan esim. kotoutumiseen vaikuttavana ilmiönä. (lisäys 15.11.)
- tunnistaa ja osaa käyttää selkeän vuorovaikutuksen, kirjoittamisen ja puheen keinoja.
- tuntee selkeän ilmaisan työkaluja ja oppaita, joita voi käyttää apuna (esim. papunet, selkouutiset, selkokeskuksen ohjeet).
- laatia esim. päivittäin toistuvaan ohjaukseen tarvitsemaansa selkokielistä havaintomateriaalia.
- tunnistaa ohjaustilanteessa olennaisia tekijöitä esim. ymmärryksen varmistaminen.
- tunnistaa opiskelijan monikulttuurisuuden ja monikielisyyden vahvuudeksi.
- käyttää ohjaamisessa rohkeasti omaa kulttuurituntemustaan ja kielitaitoaan.

3.3. Kielisopimus

Tavoitteena, että osallistuja osaa:

- laatia kielisopimuksen yhdessä opiskelijan (ja opettajan) kanssa.
- asettaa riittävän konkreettisia ja sopivan kokoisia tavoitteita kielenoppimiseen yhdessä opiskelijan kanssa.
- tunnistaa oman työpaikkansa tarjoamia tilanteita ja työtehtäviä, joissa opiskelija voi harjoitella suomen kielen käyttämistä ja toistaa samoja tilanteita.
- tunnistaa kielen korjaamisen ja positiivisen palautteen merkityksen.
- pohtia opiskelijan kanssa kielen ilmiöitä sillä tasolla kuin se hoitajana on mahdollista (esim. harjoittelupäivänkirjan täyttämisen motivointi).
- antaa opiskelijalle vinkkejä omatoimiseen kielenopiskeluun ja vertaistuen käyttämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

TOKASA

Toiminnallisesti kaksikielinen
sairaanhoidajakoulutus -hanke

 Metronolia

 Tampereen ammattikorkeakoulu

TOKASA-hankkeen tiedotuskanavana toimii: www.tokasa.fi